

Nr 156.

Av herr **Hansson, Sigfrid**, och fröken **Hesselgren**, om ökat anslag till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning m. m.

I årets statsverksproposition har föreslagits en sänkning av statsbidrag till enskilda anstalter för yrkesundervisning från 675,000 kronor till 495,000 kronor, d. v. s. med 180,000 kronor eller med närmare 27 %.

Departementschefen har motiverat denna starka sänkning av anslaget *dels* med organisationsnämndens förslag om att anslaget till såväl lärarlöner som till undervisningsmateriell skulle sänkas med 20 %, *dels* därmed att reservationerna från 1931—1932 års anslag, som beräknas utgöra tillsammans 45,000 kronor, ”böra tagas i anspråk för anslagets reglering för nästkommande budgettermin”.

Till en början vilja vi fästa riksdagens uppmärksamhet vid att i skolöverstyrelsens skrivelse av den 31 augusti 1931 meddelas, att det för budgetåret 1931—1932 förelegat ansökningar om understöd för avlöning åt lärare, avseende ett sammanlagt belopp av 754,397 kronor 40 öre, och för undervisningsmateriell 81,277 kronor eller tillsammans 835,674 kronor 40 öre, svarande mot ett till skolöverstyrelsens förfogande av riksdagen ställt reservationsanslag av 675,000 kronor. Skolöverstyrelsen framhåller vidare, att det varje år hittills icke varit möjligt att bereda understöd åt alla de ifrågavarande anstalter, som varit därav förtjänta, och att de understöd, som beviljats, i de flesta fall mer eller mindre väsentligt understigit vad läroanstalterna kunnat påräkna, därest de varit organiserade som kommunala. Till belysande härav framhåller skolöverstyrelsen, att för läsåret 1929—1930 summan av det betalda understöd, inbegripet understöden för materiell, utgjorde i genomsnitt 1 krona 77 öre för lärartimme, under det att statsbidragen till de kommunala anstalterna utgått enligt gällande författning eller med i medeltal nära dubbelt så stort belopp, oavsett understöden för materiell.

Av det anförda framgår, att svenska staten i den enskilda yrkesskolverksamheten har en tillgång, som ur yrkesutbildningssynpunkt är värdefull icke minst därför, att den gör samma betydelsefulla tjänst i samhällets intresse som den kommunala skolverksamheten och under samma statliga kontroll som den kommunala, men med en kostnad för statens del, som icke ens är hälften så stor som kostnaden för den kommunala verksamheten.

Det framgår vidare av skolöverstyrelsens skrivelse, att knappheten i statsbidraget till den enskilda skolverksamheten medfört, *dels* att önskvärda skolor

icke kunnat komma till stånd, *dels* att bestående skolor icke kunnat utvecklas såsom med hänsyn till de föreliggande behoven syntes behövt. Denna knapphet i anslagen har uppenbarligen på ett verksamt sätt hindrat dessa skolor i dess utveckling. Detta är så mycket mer att beklaga, som de enskilda skolorna enligt såväl skolöverstyrelsens som departementschefens egen mening tillföra yrkesundervisningen stora värden i fråga om pedagogisk erfarenhet och pedagogiskt initiativ (se anmälan inför Kungl. Maj:t under punkt 260 av 1931 års åttonde huvudtitel). Därtill kommer, att de enskilda skolorna, i motsats till vad fallet i allmänhet är med de kommunala skolorna, taga emot elever från hela landet och möjliggöra därigenom yrkesutbildning även för ungdom å sådana orter, som ännu sakna kommunala yrkesskolor. I en tid, då arbetslösheten bland ungdomen är en växande samhällsfara och man från olika håll förordar en utvidgad yrkesundervisningsverksamhet, som kan taga om hand viss del av denna ungdom, och då de enskilda skolorna med deras mer lätttrörliga organisationsväsen torde kunna anses vara i högre grad än de kommunala ägnade att bereda större eller mindre del av den arbetslösa ungdomen utbildning, förefaller det vara mindre välbetänkt av staten att i enlighet med organisationsnämndens förslag med 20 % nedskära ett anslag, som hittills uppenbarligen varit för knappt tilltaget.

Departementschefens förslag att dessutom minska anslaget med de beräknade reservationerna, synes oss inte heller vara lyckligt. I skolöverstyrelsens ovan berörda skrivelse framhålles, att reservationerna uppstått på det sättet, att skolorna på grund av de starka beskärningarna i de äskade anslagen blivit oförmögna att fullfölja de arbetsprogram, som lagts till grund för anslagsframställningarna. Genom att få räkna med dessa reservationer vid fördelningen av nästa års anslag skulle skolöverstyrelsen ha sett sig i stånd att stimulera de enskilda skolorna att vid uppgörande av nästa års arbetsplan ta särskild hänsyn till behovet av kurser för arbetslösa, vilket nu knappast är tänkbart, då i stället varje skola måste för nästa arbetsår gå in för en nedskrivning av den verksamhet, som den hittills upprätthållit. För övrigt vilja vi fästa riksdagens uppmärksamhet vid att departementschefens resonemang på denna punkt de facto innebär en nedskrivning av anslaget för nästa budgettermin utöver organisationsnämndens föreslagna 20 % icke med 38,000 kronor i bidrag till lärarlöner och 7,000 kronor i bidrag till undervisningsmateriell eller tillsammans 45,000 kronor utan med det dubbla beloppet. Ty *dels* föreslår departementschefen, att reservationen skall 'tas i anspråk för anslagets reglering för nästkommande budgettermin', *dels* att anslaget för denna termin skall minskas med samma belopp.

Vi kunna icke heller undgå att i detta sammanhang fästa riksdagens uppmärksamhet vid det anmärkningsvärda förhållande, att samtidigt med att den enskilda, ofta med stora uppoffringar bedrivna yrkesundervisningsverksamheten sålunda synes hotad med att berövas en avsevärd del av det ekonomiska

stöd, den hittills åtnjutit av staten, en annan liknande verksamhet, helt eller till övervägande del bekostad av statsmedel, är på väg att växa fram, nämligen de för arbetslös ungdom avsedda kurser, vilka nu planeras av arbetslöshetskommissionen. I åttonde huvudtitelns punkt 227 beträffande understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning framhålles (sid. 535), att chefen för ekklesiastikdepartementet enligt regeringsbeslut av den 12 juni 1931 bemyndigats tillkalla sakkunniga för att biträda med utredning av frågorna rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdom för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning. Ett första förslag från dessa sakkunniga har redan förelagts departementschefen, vilken även med anledning därav anvisat betydande belopp till arbetslöshetskommissionen för att kunna genomföra den föreslagna verksamheten. Vi behjärta till fullo dessa åtgärder. Men vi ha fäst oss vid att de sakkuniga i sitt förslag till kursverksamhet för den arbetslösa ungdomen framhållit betydelsen av att *det befintliga yrkesskolväsendet så långt möjligt tas i anspråk i vad det gäller yrkeskurser för denna ungdom*. Och det förefaller då vara det riktigaste och ändamålsenligaste, att man i de olika orterna vid tillgodoseende av den arbetslösa ungdomens yrkesutbildning *i första hand* söker till fullo utnyttja de möjligheter, som ej blott de kommunala utan även de enskilda anstalterna erbjuda, innan man skapar en ny och oprövad verksamhet av liknande slag, som kan bli avsevärt kostsammare för staten och som därjämte blir svårare att kontrollera såväl i fråga om verksamhetens bedrivande som i fråga om resultaten.

Det synes oss därför vara mindre välbetänkt att i en tid, då det kräves särskilda ansträngningar från statens sida för att minska vådorna av arbetslösheten hos ungdomen, och då statsmakterna uppenbarligen inte sky betydande kostnader för bekämpandet av dessa vådor, beröva ett av de för staten minst kostsamma instrumenten i denna kamp möjlighet att medverka i densamma.

Vi tillåta oss därför hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1932/1933 besluta,
dels att ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning skall utgå med oförändrat belopp 610,000 kronor;

dels ock att ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmaterieell åt enskilda anstalter för yrkesundervisning likaledes skall utgå med oförändrat belopp 65,000 kronor.

Sigfrid Hansson.

Kerstin Hesselgren.
